

Gemertse voorouders van Willem-Alexander

Koning Willem-Alexander heeft Gemertse voorouders. Emont, zoon van Diederik van Gemert, ridder en heer van Gemert in de 13de eeuw heeft daar voor gezorgd. Omdat veel Gemertenaars afstammen van Karel de Grote via diezelfde Diederik van Gemert, kunnen we zeggen dat we familie zijn van onze koning. Waarschijnlijk krijgen we geen persoonlijke uitnodiging voor zijn verjaardag, want de familieband gaat wel erg ver terug in de tijd. De relatie met Willem-

Alexander loopt via de Nederlandse voorouders van Bernard van Lippe-Biesterfeld. Op diverse plaatsen op internet zijn kwartierstaten te vinden van Willem-Alexander en van prins Bernard. De afstamming uit Gemert loopt via de adellijke familie Van Brederode en de familie Back, heren van Asten. Bertout Back huwde met Maria Wolfaerts, een dochter van Aart Wolfaerts van Giessen en Mabelia¹ Deze Mabelia stamt uit de Bossche tak van de familie Van Gemert. Zij was een dochter van Hubert Janszoon van Gemert en haar grootvader was Jan van Gemert, zoon van Jan Elias.² Tot zover geen nieuwe feiten. Het was echter niet duidelijk hoe de relatie tussen de Diederikken, heren van Gemert, en de Bossche familie in elkaar zat.

Het wapen van 'Joannes van Gemert, raed deser stadt' uit het wapenboek van de Illustere Lieve Vrouwen Broederschap van Den Bosch.

De Bossche tak Van Gemert

De stamvader van de Van Gemerts in Den Bosch was Jan Elias de Gewantsnijder (Pannicida). Hij heette zelf niet Van Gemert, maar zijn vrouw wel: Mabelia of kortweg Beel van Gemert. Kennelijk genoot de familie van Beel van Gemert zo veel aanzien dat de kinderen uit het huwelijk van Jan Elias en Beel, en ook hun nakomelingen, allemaal de naam van hun moeder overnamen en door het leven gingen onder de familienaam Van Gemert. In het Den Bosch van die tijd behoorden de Van Gemerts tot de elite van de stad en ze hebben dan ook belangrijke functies bekleed. Dat begon al met Jan Elias, of Jan Eelkens, die meerdere malen schepen van

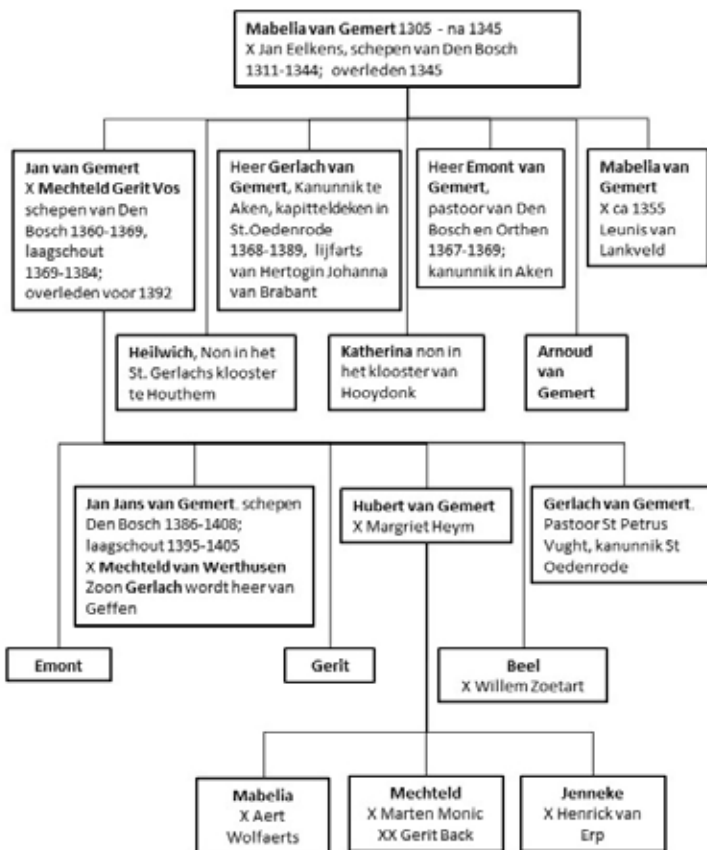
Schepenzegels van Den Bosch. Van links naar rechts de zegels van Jan van Gemert, Emont van Gemert en Hubert van Gemert. Allemaal met drie hanen op het wapenschild.

de stad was. Over zijn herkomst is nauwelijks wat bekend. Wel is opvallend dat sommige nakomelingen, naast de naam Van Gemert, ook vermeld werden met de toenaam De Aquis of-tewel Van Aken. Een aanwijzing dat Jan Eelkens of één van zijn voorouders afkomstig was van Aken. Een ander gegeven is het familiewapen. De familie is zich wel Van Gemert gaan noemen, maar het wapen komt niet overeen met dat van de Heren van Gemert. In plaats van het wapen met de drie plompebladeren voerde de Bossche familie een wapen met daarop drie hanen. We mogen dan ook veronderstellen dat dat het familiewapen was van Jan Eelkens. De familie-naam kwam van moederskant, het wapen van vaderskant.

In publicaties waarin geschreven wordt over deze familie worden van Jan Eelkens en Beel van Gemert soms 4, soms 5 kinderen vermeld.³. Inmiddels zijn 7 kinderen achterhaald, 4 zonen en 3 dochters. Twee dochters, Heilwich en Katharina, traden in het klooster. Twee zoons werden priester. Emont werd pastoor van Den Bosch en Orthen en was kanunnik in Aken. Zijn

broer Gerlach was ook kanunnik in Aken, maar bovendien in St Oedenrode. Hij woonde veel in Brussel omdat hij lijfarts was van hertogin Johanna van Brabant. De twee priesters hadden, zoals gebruikelijk in die tijd, diverse natuurlijke kinderen, waarvan er ook meerdere priester werden, kanunnik of pastoor. We zullen daar nu niet nader op ingaan. Van zoon Arnoud is verder niets bekend. Dochter Mabelia trouwde met Leunis van Lankveld. Zoon Jan van Gemert was ook diverse keren schepen in Den Bosch en daarnaast ook laagschout van de stad. Hij kreeg op zijn beurt 6 wettige kinderen, waarvan twee zonen priester werden (Emont en Gerlach). Oudste zoon Jan van Gemert werd ook schepen en laagschout van de stad. Zijn kleinzoon Gerlach van Gemert trouwde met Margriet, de erfdochter van Willem van Nuwelant. Daardoor werd Gerlach kastelein van Nuland en heer van Geffen.

Hubert Janszoon van Gemert had, naast een aantal natuurlijke kinderen, bij Margriet Aart Heym drie wettige dochters. Dochter Mabelia huwde Aert wolfaerts en via haar is Willem-

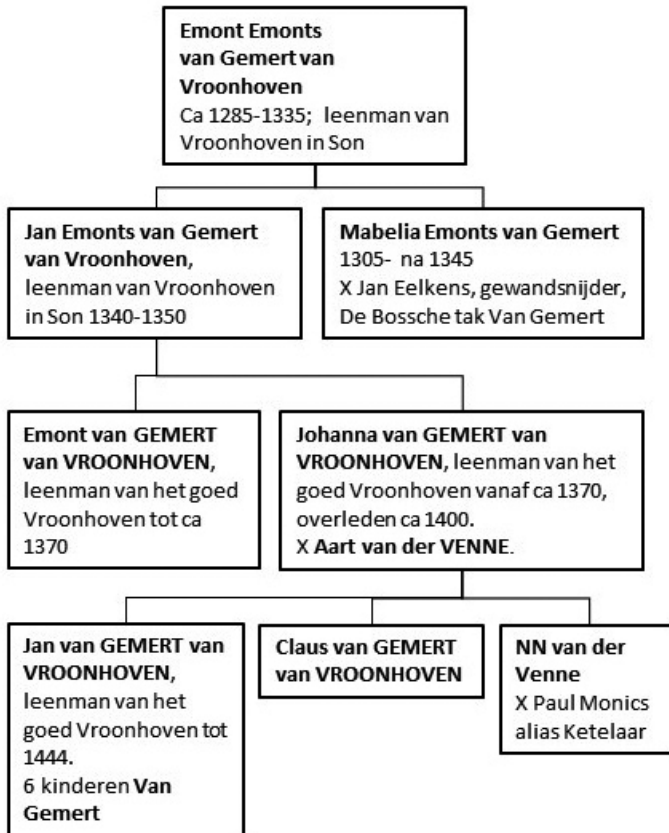
Vereenvoudigd schema van de Bossche tak van de familie Van Gemert.

Alexander een nakomeling van deze Bossche tak van de familie Van Gemert. Over de Bossche familie Van Gemert is veel meer bekend, maar in het kader van dit artikel beperken we ons tot het bovenstaande.

Van Gemert van Vroonhoven

Om de relatie te leggen tussen de Heren van Gemert en Mabelia van Gemert, de stammouder van de Bossche tak, is nog een tussenstap

nodig. Mabelia stamt naar alle waarschijnlijkheid uit een zijtak van de Van Gemerts, waarvan leden gedurende vele generaties leenman waren van het hertogelijke leengoed Vroonhoven in Son. In de leenregisters van de hertog van Brabant staan een tweetal opmerkelijke inschrijvingen hierover.⁴ De eerste luidt: *Emontus de Ghemert, filius Emonti domini de Ghemert, de bonis sitis apud Zonne, que vocantur Vronehoven. Johannes, filius suus, totum retro.*

Schema van de familietak Van Gemert van Vroonhoven

Vertaald: Emont van Ghemert, zoon van Emont, Heer van Gemert, voor de goederen gelegen bij Son, die genoemd worden Vronehoven. Johannes zijn zoon voor het geheel.

De tweede vermelding:

Johannes, filius Emonti de Chemert, quedam bona jacentia apud Zonne dicta Ten Vroenhoven
Johannes, zoon van Emont van Ghemert, het goed gelegen bij Son genaamd Ten Vroenhoven.

In de leenregisters van de hertog staan de volgende leenmannen van het goed Vroonhoven vermeld, waaruit deze zijtak van de familie Van Gemert geconstrueerd kan worden. Behalve de naam Van Gemert worden leden van de familie ook vaak aangeduid met de naam Van Vroonhoven. Na drie generaties komt het leengoed aan de familie Van de Venne, maar opmerkelijk genoeg worden nakomelingen vaak aangeduid met de naam Van Gemert en de naam Van

Vroonhoven. Uiteindelijk stamt hieruit de Sonse familie Van Vroonhoven.⁵

Alhoewel het nergens expliciet wordt vermeld is het bijzonder waarschijnlijk dat Mabelia van Gemert, die met Jan Eelkens in Den Bosch woonde, uit deze familietak afkomstig is. Zij is een dochter van de eerste Gemertse leenman van het goed Vroonhoven en dat is, zoals we zagen, Emont van Gemert, de zoon van Emont, Heer van Gemert.

Emont, Heer van Gemert

Met Heer Emont van Gemert zijn we aangekomen bij de hoofstam van de familie Van Gemert. Deze hoofdstam is door Hans Vogels uitgebreid beschreven.⁶ Emont, zoon van Diederik I van Gemert, was heer van Gemert in de periode 1271-1293. Emont huwde met een dochter van Roelof, genaamd Rover van Aanscot. Roelof Rover van Aanscot had uitgebreide bezittingen in Son. Naast Aanscot, waar nu het industrieterrein Ekkersrijt ligt, was dat ook het

goed Vroonhoven in het huidige dorpscentrum van Son. Emont, de zoon van Heer Emont van Gemert erft het goed Vroonhoven.

De naam Emont komt in de geschiedschrijving van Gemert niet vaak voor. Zijn zoon Diederik II van Gemert heeft wel een zoon Emont, maar omdat deze al jong overlijdt verdwijnt de naam in de lijst van Heren van Gemert. Daarbuiten komt Emont echter heel vaak voor. We zien dat in de tak Van Gemert van Vroonhoven, maar ook in de Bossche tak is de naam prominent aanwezig. Ook in andere zijtakken van de familie Van Gemert komt steeds weer de naam Emont terug. Emont is de Gemertse voorzaat van Willem-Alexander. Hij verdient, niet alleen daarom, naast de Diederikken en ridder Rutger ook een straatnaam in zijn voormalige vorstendom.

De familietak Van Gemert uit Den Bosch is verder uitgewerkt op de website: <http://www.jan-timmerscultuurhistorie.nl/middeleeuwse-families/de-bossche-familietak-van-gemert/>.

Noten

1. Enkele Meierijsse kwartieren van prinses Beatrix, De Kleine Meerij, jrg 19 (1966) blz 29 e.v.
2. Wim de Bakker, Een ontbrekend Meierijsse kwartier van prinses Beatrix, Mabelia van Gemert vrouw van Aart Wolfaarts. De Kleine Meerij, jrg 23 (1972), blz. 46-47; Ad Otten, Een Bossche familie Van Gemert van 1300-1450, Gemerts Heem nr 55; Ad Otten, Een Gemerts Ketierke van Prinses Beatrix, Gemerts Heem 1976, nr 2.
3. In de publicaties onder noot 2 worden een aantal kinderen genoemd. A. van den Bichelaer (Het notariaat in Stad en Meerij van 's-Hertogenbosch tijdens de Late Middeleeuwen (1306-1531), Amsterdam 1998) vermeld 4 kinderen. De aanvullingen zijn ontleend aan de fiches van de Bossche Protocollen in het stadsarchief van Den Bosch.
4. L. Galesloot, Le livre de feudataires de Jean III, duc de Brabant, Brussel 1865
5. Jean Coenen, Son en Breugel, Van oudsher een kruispunt van wegen, Son en Breugel 1999.
6. Hans Vogels, De adellijke familie Van Gemert, in: T. Thelen (red), Het Hooghuis te Gemert, Bijdrage tot de geschiedenis van Gemert deel 27, Gemert 2001